

MODERNA MUSEET

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
Ert dnr Ku2025/00038

Stockholm
2025-03-31

Remissvar över Ds 2025:2 Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design

Moderna museet får härmed avge följande synpunkter på promemorian Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design, Ds 2025:2.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att en ny myndighet, *Moderna – myndigheten för modern konst, arkitektur och design*, bildas genom att Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) och Statens konstråd inordnas i Moderna museet. Myndigheten leds av en styrelse tillsammans med en överintendent.

Utredningen anser att en större myndighet med ett bredare uppdrag har bättre förutsättningar att bli en stark och betydelsefull aktör inom konst-, arkitektur-, form- och designområdet både nationellt och internationellt. Utredningen menar också att den inre effektiviteten kan öka och sårbarheten minska, bland annat när det gäller kompetensförsörjning och administration.

Utredningen anser att det i den nya myndigheten bör finnas tre konstnärligt fristående avdelningar: *Moderna museet*, *ArkDes* och *Konstrådet*. De tre avdelningarna ska ledas av avdelningschefer som utses av överintendenten i samråd med styrelsen.

Moderna museets övergripande kommentarer

Moderna museet är ett konstmuseum med ett starkt internationellt varumärke, en lång och inflytelserik historia och en aktuell och varierad verksamhet inom både svensk och internationell konst. Som statlig myndighet drivs museet effektivt och strävar efter balans mellan kärn- och stödfunktioner. Museet är i en positiv utveckling och har de senaste åren

MODERNA MUSEET

levererat mot målen att engagera många och vara en stimulerande plats för människor och konst med utställningar, samlingspresentationer, program och pedagogisk verksamhet såväl nationellt som internationellt. Sedan 1958 har museet visat utställningar av stor betydelse för en nationell och internationell publik. Samlingen har under åren utökats och ses i dag som en av de mest betydande i världen. Museet attraherar privata medel som gör det möjligt att utöka samlingen betydligt. År 2024 förvärvade museet till exempel verk till samlingen genom donationer från stiftelser, organisationer och privatpersoner till ett värde av 54,6 miljoner kronor. Samtidigt ökar den privata finansieringen av museets utställningar stadigt.

Moderna museet bedömer att den föreslagna sammanslagningen enbart ger små vinster för museet. En fördel är möjligheten att stärka verksamheten publikmässigt i de gemensamma lokalerna med ArkDes på Skeppsholmen och att arbeta strategiskt för att på sikt engagera en bred publik kring konst, arkitektur och design. Moderna museet ser dock flera betydande risker som kan leda till en urvattning av museets varumärke. I huvudsak är Moderna museet väl organiserade utifrån sitt uppdrag och har inte sett behov av en sammanslagning av det slag som utredningen presenterar. Båda när det gäller en sammanslagning med ArkDes och med Statens Konstråd är de potentiella vinsterna små och Moderna museet anser att fördelarna inte överväger de potentiella riskerna förenade med utredningens förslag.

Moderna museet har förståelse för grundtanken bakom den utredning som museet nu lämnar remissvar på, att säkerställa en kostnadseffektiv och ändamålsenlig organisation och minskad sårbarhet. Moderna museet anser dock att utredningen är bristfällig, och remissvaret kommer därför att visa på bristfälliga, oklara och i vissa fall felaktiga slutsatser i utredningen. Framför allt anser Moderna museet att det saknas en övergripande vision för den nya myndighetens samlade uppdrag. En gemensam vision är grundläggande för att de tre myndigheterna ska nå samsyn om den långsiktiga utvecklingen. Vidare saknar utredningen slutsatser om hur en sammanslagning ska leda till att konst, offentlig konst, arkitektur, form och design får större plats i samhället.

Moderna museet är tveksamma till flera bedömningar och förslag i utredningen, och avstyrker därför delar av utredningens huvudförslag. Om

MODERNA MUSEET

regeringen beslutar att inordna ArkDes och Statens konstråd i Moderna museet ser myndigheten ett antal förutsättningar som, oavsett utredningens slutsatser, bör framgå tydligt i det uppdrag som regeringen sedan lämnar till Moderna museet.

Om regeringen vill skapa en samlad kulturmyndighet behöver de tre myndigheterna ges möjlighet att tillsammans analysera hur en ny organisation kan bidra till att lyfta respektive kärnuppdrag inom konst, offentlig konst, arkitektur, form, design och gestaltad livsmiljö. Moderna museet bedömer att delar av kärnverksamheten behöver vara separerade från varandra, exempelvis vad gäller samlingarna och inköp av konst. Skälen till detta redogörs för under 4.1.

Inom andra delar av kärnverksamheten bedömer Moderna museet att de tre myndigheterna kan identifiera positiva effekter och områden att utveckla gemensamt. Det handlar om att hitta de gemensamma nämnarna där verkliga synergier kan uppstå. Som nämnts finns fördelar ur ett publikt perspektiv genom de lokaler museet delar med ArkDes. På sikt kan museet tillsammans med Statens konstråd lyfta det nationella samtalet om konstens betydelse i samhället. Denna process kommer att kräva grundlig förberedelse, tid och resurser. Moderna museet ser en risk att kärnverksamheten påverkas negativt då utredningens underlag är otillräckligt, genomförandetiden för kort samt att det saknas resurser för att genomföra organisationsförändringen.

Moderna museets övergripande slutsatser gällande utredningen är:

- › att det kan finnas positiva effekter av utredningens förslag när det kommer till det publika perspektivet, kunskapsförmedling och folkbildningsuppdraget,
- › att utredningens bedömningar och analyser av befintliga myndigheters verksamhet är bristfällig och i flera fall felaktiga,
- › att begreppet *konstnärligt fristående avdelningar* är otydligt och inte ger ledningen mandat att organisera verksamheten utifrån uppdraget med respekt för de tre myndigheternas historia och varumärken,
- › att utredningens alternativa förslag att överlåta till myndighetens ledning att, utifrån de uppgifter som anges i instruktion och

MODERNA MUSEET

regleringsbrev, besluta om den interna organisationen med utgångspunkt i de tre myndigheters kärnuppdrag förordas,

- > att namnförslaget på den nya myndigheten avstyrks,
- > att föreslagen ledningsform avstyrks.

I det följande redovisar Moderna museet i detalj sina synpunkter på utredningens bedömningar och förslag.

Utredningens bedömningar

4.1 Statens Konstråd bör inordnas i Moderna museet

Moderna museet instämmer i att ett inordnande av Statens konstråd kan leda till positiva effekter för det publika perspektivet, kunskapsförmedling och folkbildningsuppdraget, men detta kommer att kräva tid för att förverkliga. Myndigheterna har två skilda uppdrag. Museets verksamhet lyder under museilagen, vilket inte Statens konstråd gör. Utredningen är otydlig vad ett inordnande innebär för förvaltning av samlingarna. Museet ser det som helt avgörande att de ses som två separata samlingar.

Moderna museet instämmer i risken att ett inordnande av Statens konstråd leder till en ökad maktkoncentration för förvärv av modern och samtida konst till staten, och föreslår därför två åtskilda förvärvsprocesser. Utredningen beskriver att det i dag finns en samverkan mellan Statens konstråd och Moderna museet avseende långtidslån och att denna samverkan kan stärkas. Moderna museet anser att denna samverkan är välfungerande och har svårt att se hur den kan stärkas ytterligare vid ett inordnande då även Nationalmuseum är en del av den samverkan. Dessutom utgör samverkan en begränsad del av museets verksamhet, varför effektivitetsvinsterna bedöms vara små.

Moderna museet noterar att utredning inte gör en liknande analys av möjligheter och risker vid ett inordnande av ArkDes i Moderna museet. Som nämnt ser Moderna museet potential i de gemensamma lokalerna på Skeppsholmen men är medvetna om de stora skillnaderna i ArkDes och Moderna museets uppdrag som bör analyseras noggrant. Denna analys saknas i utredningen.

MODERNA MUSEET

Utredningens bedömningar av konsekvenser

5.1.1 Samgåendet skapar en starkare kulturmyndighet

Moderna museet delar utredningens bedömning att ett samgående minskar risken för konkurrerande aktiviteter genom samordning av det publika utbudet. Överlappande uppgifter kan också samordnas utöver de samarbeten som redan existerar i dag. Moderna museet ser å andra sidan en fördel att kulturmyndigheter i delar har överlappande uppgifter, som borgar för ett pluralistiskt och levande kulturliv som gynnar medborgarna. Moderna museet är dock tveksamma till utredningens bedömning att ett inordnande i sig skapar en starkare kulturmyndighet. Moderna museet ser delvis en motsättning i utredningens förslag att kärnverksamheten bör utgöra tre konstnärligt fristående avdelningar (6.3) och de effekter som beskrivs om samordnade utbildningsprogram, utställningsverksamhet, forskningsprojekt och digitaliseringsprojekt.

Enligt utredningen bör ArkDes bibliotek kunna samordnas med Konstbiblioteket som drivs gemensamt av Moderna museet och Nationalmuseum. Att utöka beståndet med ArkDes omfattande boksamling kräver en särskild utredning av hur en sådan samordning skulle kunna ske samt vilka för- och nackdelar, lokal- och kompetensbehov detta skulle medföra.

5.1.2 Stärkt position internationellt

Moderna museet är tveksamma till utredningens bedömning att en större myndighet skapar bättre förutsättningar för internationellt utbyte och samarbete. Museet har i dag en stark internationell position och ser en risk att ett inordnande försvagar museets ställning då Moderna museet inte i sig själv är huvudman efter inordnandet. De internationella museer som lyfts i avsnittet har andra uppdrag och förutsättningar varför en jämförelse med Moderna museet och ArkDes inte är relevant.

MODERNA MUSEET

5.1.3 Ökat samarbete med privata aktörer och nya finansieringsformer

Moderna museet är tveksamma till utredningens bedömning att ett inordnande leder till ökat samarbete med privata aktörer och nya finansieringsformer. Även här ser myndigheten en risk för att museets position och varumärke försvagas. Det är tveksamt om museet blir mer attraktiva för sponsorer, donatorer och stiftelser genom att bli en större myndighet. Moderna museet ser inte att en större myndighet i sig kan skapa fler intäkter, tvärtom. År 2024 stod museets egen finansiering för 31% av de totala intäkterna på 230 mkr. Dessutom erhöll museet, som nämnt, donationer till inköp av konst för ytterligare 54,6 mkr.

5.1.4 Samordnad kommunikation kan synliggöra myndigheten och effektivisera verksamheten

Moderna museet instämmer i utredarens bedömning att det finns vinster i att samordna kommunikationen. En gemensam paraplystrategi skapar förutsättningar för tre tydligt profilerade varumärken att komplettera och stärka varandra – med Skeppsholmen som gemensam plattform. En mer attraktiv, tillgänglig och samordnad besökarupplevelse kan byggas med samlad styrning av bemötande, marknadsföring, kommunikation och intäktsgenerering. I en gemensam kommunikationsorganisation ska nödvändiga specialistkompetenser bibehållas, samtidigt som resurser och kompetens delas – vilket ökar kapaciteten utan att varumärkena likriktas eller förlorar sin identitet. Organisationen av kompetenser för förmedling och kommunikation ser i dag olika ut mellan verksamheterna. För att bygga en gemensam struktur krävs analys av behoven utifrån de samlade kärnuppgifterna.

5.1.5 Utlån av konst till myndigheter kan samordnas

Moderna museet är tveksamma till utredningens bedömning då museet har två typer av utlån från samlingen som hanteras i olika processer och som i detta sammanhang måste särskiljas. Museet tillhandahåller korttidslån till tillfälliga utställningar på museer och konsthallar både nationellt och internationellt. Vidare tillhandahålls även långtidslån till statliga myndigheter, svenska ambassader, länsresidens, museer, domstolar och kulturinstitutioner. Utredningen bedömer att Moderna museets samarbete

MODERNA MUSEET

med Statens konstråd kring långtidslån kan samordnas ytterligare vid ett inordnande. Moderna museet kan se marginella effektivitetsvinster, men ser inte hur ett inordnande leder till att samlingen blir tillgänglig för nya målgrupper eller att fler konstverk blir tillgängliga för utlån.

5.1.7 Stärka Skeppsholmen som mötesplats för olika konstformer

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning att Skeppsholmens betydelse som kulturell mötesplats kan stärkas ytterligare, men ställer sig tveksamma till om en större kulturmyndighet med bredare uppdrag i sig kan stärka utvecklingen av Skeppsholmen som mötesplats. Statens fastighetsverk ansvarar för Skeppsholmen, och där finns andra aktörer. Moderna museet kan, inom ramen för sitt uppdrag, samverka med dessa aktörer för att utveckla Skeppsholmen som mötesplats för olika konstformer.

5.1.8 Kreativa möten mellan olika konstformer i hela landet

Moderna museet instämmer i bedömningen att den föreslagna myndigheten har potential att ytterligare stärka konstens roll i samhället. Ett närmare samarbete mellan Moderna museet och Statens konstråd för att aktivt koordinera verksamhet i offentlig miljö och mötesplatser med museiverksamhet skulle kunna leda till att stärka arbetet för konstens roll i samhället och främja konstintresset för fler medborgare. Arbetet kräver dock tid och en noggrann analys.

Moderna museet finns även i Malmö, genom en avtalad trepartslösning mellan Region Skåne, Malmö Stad och staten genom Moderna museet. Eventuella utökningar eller förändringar av verksamheten i Malmö är en fråga för de tre parterna.

5.1.9 ArkDes uppgifter inom designområdet inordnas i den nya myndigheten

Moderna museet vill i det här sammanhanget påpeka att, innan ett beslut om inordnande av uppgifter inom designområdet fattas, krävs en utredning då ArkDes uppdrag i nuvarande form är otydligt.

MODERNA MUSEET

5.2.1 Samlad stödverksamhet kan ge ökad inre effektivitet och minskad sårbarhet

Moderna museet delar utredningens bedömning att en personellt större stödverksamhet är mindre sårbar. Som utredningen noterar har ingen av de tre myndigheterna en personellt omfattande administration. Att inordnandet på sikt ger ekonomiska vinster är därför svårt att bedöma då utredningen saknar analys och redovisning av de ekonomiska konsekvenserna av förslagen.

Moderna museet ställer sig tveksamma till att den nya myndigheten skulle bli en kraftfullare part i förhandlingar med Statens fastighetsverk. Moderna museet utgår från att parternas storlek inte har betydelse för dialogen gällande fastighetsfrågor.

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning att det vid ett inordnande, under en övergångsperiod, skulle uppstå ökade kostnader relaterade till organisationsförändringen samt att regeringen behöver säkerställa tillräckliga resurser och kompetens för genomförandet.

5.2.2 Ekonomiska resurser och förutsättningar

Moderna museet är tveksamma till utredningens bedömning att den föreslagna organisationsförändringen kan ge besparingar på sikt. Som exempel nämner utredningen kostnader för revision och it-licenser. Från och med 2024 finansieras myndigheternas revisioner via Riksrevisionens eget anslag, det blir därför ingen kostnadsbesparing. Kostnader för it-licenser baseras vanligtvis på antalet användare vilket innebär att kostnaderna inte nödvändigtvis minskar. Även om vissa kostnader kan komma att sparas in kan andra kostnader öka eller tillkomma. Utredningen bedömer att de eventuella besparingar som skulle uppstå på sikt bör gå till myndighetens kärnverksamhet. Moderna museet anser att det är upp till myndighetens ledning att organisera en administration som ger förutsättningar för uppdraget och säkerställer att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt.

MODERNA MUSEET

5.2.3 Bedömning av personella konsekvenser

Moderna museet instämmer till viss del med utredningen att en större organisation kan ha en större flexibilitet och mindre sårbarhet. Det är dock svårt att förutse om det föreslagna inordnandet leder till skalfördelar för myndigheten. För detta krävs en djupare analys då utredningen saknar konkreta exempel på synergieffekter.

Utredningen noterar att den nya myndigheten kan arbeta strategiskt med kompetensförsörjning på kort och på lång sikt. Moderna museet bedriver redan i dag ett sådant arbete. Moderna museet ställer sig frågande till utredningens bedömning att det finns ett stort antal medarbetare som arbetar med kommunikation och att antalet intendenten är relativt höga. Utredningen utvecklar inte vad dessa antaganden baseras på och i relation till vad som kan anses vara ett rimligt antal. Det är upp till myndighetens ledning att avgöra kompetensbehovet.

5.3 Bedömning av risker med ett samgående

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning att inordnandet ger en maktkoncentration som kan leda till en minskad konstnärlig mångfald till exempel vid inköp av konst till staten.

5.3.2 Obalans mellan myndigheters verksamhet

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning av risker kopplat till de respektive myndigheternas storlek vid inordnandet.

5.3.3 Olika kulturer inom myndigheterna

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning att olika arbetssätt, kulturer och identiteter utgör en utmaning vid ett inordnande. Att arbeta med detta kommer kräva resurser.

5.6 Lokalbehov

Moderna museet instämmer i utredningens bedömning att behovet av lokaler för magasinering av konst är stort samt att museibyggnadens lokaler

MODERNA MUSEET

inte är optimalt anpassade för verksamhetens behov varför en översyn för att modernisera och effektivisera kontorsmiljön är önskvärt.

Förslag

6.1 Myndighetens namn

Moderna museet avstyrker utredningens förslag på myndighetens namn. Myndighetens namn bör enligt Namnvårdsgruppens rekommendationer vara informativt, begripligt och språkligt hanterbart. Namnet ska också avspegla verksamheten och inte vara längre än nödvändigt. Moderna museet anser att det föreslagna myndighetsnamnet inte lever upp till dessa rekommendationer. Utredningens förslag till kortform *Moderna* riskerar att leda till förväxlingar då det finns två kommersiella företag verksamma i Sverige med namnet Moderna. Moderna museet bedömer att myndighetsnamnet kräver en mer grundlig analys.

6.2 Ledningsform

Moderna museet ställer sig tveksamma till förslaget att det bör vara en styrelsemyndighet. Enligt 5 § museilagen ska museihuvudmännen säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll. Denna paragraf ska säkerställa den konstnärliga friheten för ett museum, det vill säga *en armlängds avstånd från politiken*. I samband med 2008 års myndighetsförordning avskaffades styrelseformen för ett 70-tal myndigheter varav drygt 20 kulturinstitutioner, däribland de statliga centralmuseerna. Utgångspunkten var då att myndigheter med en verksamhet som till stor del styrs av lagar skulle ledas av myndighetschef ensam. Inget av de övriga nio statliga centralmuseerna har återfått en styrelse, tre av museerna har insynsråd. Om regeringen beslutar om ett inordnande, förordar Moderna museet en enrådsmyndighet med ett insynsråd.

Utredningen argumenterar inte tillräckligt för varför och i vilken form en styrelsemyndighet kan vara ett tillskott eftersom viktiga frågeställningar såsom uppdrag, ansvar och mandat inte är beskrivet. Museet avstyrker

MODERNA MUSEET

förslaget om att övriga chefer ska utses i samråd med styrelsen. Moderna museet ser att regelverket för förtjänst och skicklighet ska vara vägledande vid tillsättning och att detta bör ske inom myndigheten.

6.3 Organisation

Moderna museet ställer sig tveksamma till att det i en myndighets instruktion ska regleras hur verksamheten organiseras. Museet anser, som tidigare nämnts, att begreppet *konstnärligt fristående avdelningar* är otydligt och ser en risk för att det blir tre myndigheter i myndigheten. I utredningen nämns det att de tre avdelningarna består av myndigheternas kärnverksamheter. Myndigheterna är i dag organiserade på olika sätt och uppgifterna bör inte föras över oförändrade i sin nuvarande form. För detta krävs en fördjupad risk- och konsekvensbedömning. Utredningen konstaterar att myndigheterna har kategoriserat lednings-, stöd- och kärnkompetenser på olika sätt. Detta behöver Moderna museet hantera inför ett eventuellt inordnande.

Moderna museet instämmer i utredningens alternativa förslag att överlåta till myndighetens ledning att, utifrån de uppgifter som anges i instruktion och regleringsbrev, besluta om den interna organisationen. Enligt 4 § myndighetsförordningen är det myndighetsledningen som i arbetsordningen beslutar om de närmare föreskrifter som behövs om myndighetens organisation. Moderna museet anser att myndigheten ska bedöma hur administrativ verksamhet och övriga stödfunktioner ska organiseras. Moderna museet anser att ett inordnande ska utgå från de tre myndigheters uppdrag och att den nya myndigheten ska organisera stöd- och ledningsfunktioner som ger bästa förutsättningar för kärnverksamheten. Utredningen bedömer att det finns en risk att myndigheten väljer att organisera verksamheten på ett sätt som inte är i linje med regeringens intentioner med omorganisationen. Moderna museet delar inte den bedömningen.

6.4 Arbetssätt

Moderna museet ställer sig tveksamma till utredningens bedömning att de identifierade synergieffekterna kan uppstå genom att myndigheten

MODERNA MUSEET

genomför myndighetsgemensamma program och projekt. För att uppnå synergieffekter mellan de tre uppdragen behöver detta vara en väl integrerad del av verksamhetsplaneringen.

7.1 Processen bör ske skyndsamt

Moderna museet delar utredningens bedömning, att om ett inordnande ska ske 1 januari 2026, bör beslutsprocessen ske skyndsamt.

8.1 Förslag till ny instruktion för myndigheten

Moderna museet noterar att förslaget till bemyndigande i 22 § medför att 12–13 § i nuvarande förordning med instruktion ska gälla med samma villkor. Det innebär att anslagsmedel får användas för att tillhanda varor, tjänster med mera enligt 6 § i nämnda instruktion.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendenten Gitte Ørskou.

Närvarande vid ärendets slutliga handläggning har varit Simon Lind, hr-chef och Renée Jardland, avdelningschef lednings- och verksamhetsstöd, den sistnämnde föredragande.

Gitte Ørskou
Överintendent

Renée Jardland
Avdelningschef

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.